

שרתי לך סכודניצה....

"שנים יפות, שנים יחפות" (אהוד מנור)

ילדותי המוקדמת עברה עלי בסכודניצה. שמונה שנים של חוויות. מספר התושבים היהודים בעיירה בשנות ילדותי לא עלה על כמה אלפים בודדים, אבל בעיירה פעלו תנועות גורדוניה, הרביזיוניסטים, בני עקיבא והצופים היהודים. תחרות עזה הייתה קיימת ביניהם. מאבק על גיוס חברים חדשים, בני עשר בערך.

השלטונות הפולנים עשו ככל יכולתם על מנת לטפח את התנועות הציוניות כדי להפטר מן היהודים. בחגים הממלכתיים הפולניים הוזמנו הצופים היהודיים להופיע שכם אחת עם הצופים הפולניים. נבדלנו בצבעי המדים. אנחנו ב"רובשקות", כותנות אפורות ועניבות צבעוניות בהתאם לשכבת הגיל. שכבת "הרצליה" הצעירים, בעניבות ירוקות. "דגניה" המבוגרים, בעניבות צהובות. כולנו ביחד צעדנו במצעד כמו-צבאי לקול מנגינות הצבא הפולני. חת-שתיים, חת-שתיים...

בגורדוניה שלי עסקנו באימונים טרום-צבאיים עם מקלות במקום נשק, לקול פקודות בסגנון ארץ-ישראלי, סיורים בסביבה ולינה בשטח. מחנות הקיץ ארכו שבועיים וכללו לינה באוהלי שדה וכן את המנהג המגונה של גניבת הדגל בסגנון ארץ-ישראלי.

הפעילות כללה גם לימוד שירים עבריים, קצת עברית וגיאוגרפיה של ארץ ישראל שמפותיה קישטו את קירות המועדון. נא לא לטעות. המועדון עצמו היה בדרך כלל מבנה (צריף? בית?) בשולי העיירה, הרחק מן המרכז, שהפך לארמון בזכות מוישל'ה האופטמן, בעצמו דמות חד פעמית.

מוישל'ה היה דמות מופת של אידיאליסט. נמזגו בו נאמנות, מסירות, חריצות, ענווה וצניעות, טוב לב ונכונות מתמדת לעזור לזולת. היה מבלה במועדון ימים כלילות ועובד ללא הפסקה. בחור מוכשר כל כך. צייר וכתב. ממנו למדתי לכתוב עברית באותיות מודגשות.

כנסי התנועה, מודעות וארגון – זה הוא, מוישל'ה. ארגון פעילות חוגי תיאטרון, חוגי עברית, הכנות לעלייה של חברים ארצה, חגיגות הפרידה, תצלומים למזכרת – גם זה הוא מוישל'ה. קבלות שבת בערבי שישי, רוב הנוער מתאסף בצפיפות במועדון, שרים ושמחים באחוות חברים – גם זה הוא מוישל'ה. כוח הרקולסי בגוף צנום ולא מתבלט. בקושי הצלחתי למצוא אותו בשולי תמונה קבוצתית של גורדוניה מאוגוסט 1939.

חיי התנועה התקיימו תחת פיקוחם של שליחים מן הארץ. גימפל יוסט, אחד מהם, היה מטייל אתנו בסביבה המיוערת, היפהפיה, מספר לנו על ארץ ישראל ואנחנו שתינו בשקיקה כל מילה ומילה, מוקסמים.

ועידות גורדוניה התקיימו בלבוב. אחי ייצג אותנו שם. פנחס לבון (לובליאניקר) הגיע מן הארץ ועוד נכחו כל "השמות" מפנתיאון התנועה.

אם מדברים על חוגי התיאטרון, חובה להזכיר את ההצגות תוצרת סכודניצה שהעלינו במתנס המקומי בהתנדבות, כמובן. ראש וראשון, הבמאי והזמר הראשי – משה הלפרין, הרוח החיה של התיאטרון של סכודניצה. הוא היה אליל בעינינו, כשרון ענק מלידה.

האם ניתן לדמיין, שלא לומר – לתאר, את הצגת שביתת כורי הפחם "ז'רמינל" של אמיל זולה. אני יודע. הייתי סטטיסט פעיל, כורה. עיקר תפקידי היה להיות מרוח באבקת פחם, שחור מן העבודה במכרה. ברור שתפקידי לא ייזכר בתולדות התיאטרון של סכודניצה...

הצגה אחרת שתיזכר בתולדות התיאטרון של סכודניצה, הייתה מבוססת על מחזה של יהודי גרמני "איין נאכט אין תל-אביב" ("לילה בתל-אביב"). הנושא – עלייה. התוכן - זוג מאוהבים. משפחתה עלתה ארצה ומשפחתו, לא רצתה לעלות. הקונפליקט – הבדלי מעמדות. הבמה מוצפת אור זרקורים והאולם מוצף התעלות כל הנוכחים, שנדמה להם שגם הם הגיעו סוף סוף לארץ הנכספת... הגיבור הראשי – מוניו פרידמן היפהפה, שר שיר לאהובתו בתל אביב בהפי אנד. הגיבורה הראשית, הפרימדונה – סופי מאורר, רועדת מקור בלבוש פלסטיני אותנטי, כשמחוץ לחלונות של תיאטרון סכודניצה חורף מושלג וקפוא....

